

Dobra vest

Šefovi diplomatija članica Evropske unije (EU) odlučili su 25. oktobra na sastanku u Luksemburgu da preporuča Evropskoj komisiji (EK) da razmotri zahtev Srbije, podnesen prošlog decembra, za status zvaničnog kandidata za punopravnog člana EU. Mišljenje EK o zahtevu neke zemlje za status formalnog kandidata je prvi korak u složenoj proceduri, i praćeno je upućivanjem zemlji kandidatu upitnika o stanju političkog, pravosudnog i privrednog sistema.

“Ovo je početak procesa” učlanjenja u društvo 27-morice, objasnio je novinarima belgijski ministar inostranih poslova **Stiven Vanakere** posle ministarske odluke kojoj je prethodilo višenedeljno natezanje. Govoreći u ime Belgije, predsedavajuće zemlje EU do kraja godine, ministar Vanakere je ponovio da je **“članstvo Srbije još daleko i da će se sve vreme pažljivo pratiti u kojoj meri vlasti u Beogradu ispunjavaju potrebne uslove za ulazak neke zemlje u EU. Mora da bude jasno da još mnogo toga ima da se uradi. Sledeći koraci će se oslanjati na logiku uslovljavanja (napretka Srbije) punom saradnjom sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju”**. **“To ne umanjuje kompletnost i jasnoću signala koji je danas dat Srbiji”**, rekao je Stiven Vanakere u Luksemburgu.

Na osnovu ove ministarske preporuke, Evropska komisija će kao izvršni organ Unije proceniti koliko je Srbija spremna da dobije status kandidata za članstvo i **“svaki dalji”** korak Srbije ka članstvu moraće da bude odobren **“jednoglasno”** u Savetu ministara pozitivnom ocenom saradnje vlasti u Beogradu sa haškim sudom. Odredba o potrebi **“jednoglasne”** ocene znači da će Holandija, ili bilo koja druga članica 27-morice, moći da blokira dalji proces pristupanja Srbije EU ako oceni da za to ima razloga.

Ova preporuka ministara stiže kao neka vrsta nagrade Srbiji za kooperativnost sa Evropskom unijom u rešavanju kosovskog problema.

Takav utisak potvrdio je svojom izjavom francuski ministar za Evropu **Pjer Leluš** koji smatra da je ministarska odluka u Luksemburgu **“na određen način zaslužena nagrada”** - kako za napredak u reformama, tako i za veoma teške napore koje je srpska vlada uložila u saradnji sa EU oko rešavanja problema Kosova. S obzirom da se u srpskim reformama u poslednjem periodu ništa značajnije nije dogodilo, sledi logičan zaključak da smo ovaj gest dobre volje šefova diplomatije EU ipak **“zaradili”** na temi sa juga Srbije. O tome govore i zapadni mediji koji odluku ministara Unije stavljaju u kontekst ustupaka Srbiji u vezi sa dijalogom sa vladom Kosova ili pod senku holandskog uslova **“pune saradnje”** sa Međunarodnim tribunalom za ratne zločine u Hagu. Jasno je da će ove dve teme dominirati na putu daljeg napretka Srbije ka članstvu u EU.

Srpski zvaničnici bi trebalo da veoma ozbiljno shvate uslov Holandije da vlasti u Beogradu moraju da uhapse **Ratka Mladića** i **Gorana Hadžića**, optužene pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (Haškim tribunalom) pre nego što Srbija ostvari napredak na putu ka članstvu u EU. Holandski ministar inostranih poslova **Uri Rozentel** je, prema izjavi zvaničnika sa sastanka u Luksemburgu u ponedeljak, u raspravi insistirao na stavu da svaki dalji korak do ulaska Srbije u EU bude uslovljen hapšenjem Ratka Mladića i Gorana Hadžića.

Odredba o potrebi “jednoglasne” ocene znači da će Holandija, ili bilo koja druga članica 27-morice, moći da blokira dalji proces pristupanja Srbije EU ako oceni da za to ima razloga.

Kako je Srbija od podnošenja zahteva za formalni status zemlje kandidata do odluke u Luksemburgu čekala deset meseci, tako analitičari danas smatraju da je za dobijanje formalnog statusa kandidata potrebno najmanje godinu dana.

Beogradski politikolog **Vladimir Todorić** iz Centra za novu politiku, komentariše da to što su zadržani uslovi za dalji napredak Srbije ka EU predstavlja jasnu poruku zvaničnom Beogradu. **“To treba da bude dovoljno za sve one koji misle da će to pitanje nestati samo od sebe i da se ulože maksimalni naponi, koji još mogu, da se ovo pitanje završi”**, rekao je Todorić BBC-ju govoreći o **“haškom uslovu”**. Ako bi administracija u Beogradu uspela da do kraja godine odgovori na pitanja iz upitnika Evropske komisije, Todorić smatra da bi **“Srbija mogla da bude spremna za sledeći korak, odnosno, dobijanje formalnog statusa kandidata do kraja sledeće ili početkom 2012. godine”**.

Holandija već godinama blokira ili ometa približavanje Srbije EU, jer komandant vojske bosanskih Srba, general Ratko Mladić, još nije izručen Tribunalu za ratne zločine. Razlog za ovakav stav Holandije je na neki način ličan. Naime, Ratko Mladić je optužen za teške zločine koje su srpske snage pod njegovom komandom učinile 1995. godine u Srebrenici, a ovu do tada zaštićenu enklavu Ujedinjenih nacija (UN) je čuvao holandski bataljon. Srebrenica je postala unutrašnje političko pitanje Holandije i tema na kojoj su padale vlade. Holandija u svakom slučaju, makar posredno, oseća odgovornost za to što njeni mirovnjaci nisu sprečili zločine, mada je pitanje koliko su stvarno to mogli da urade. Bez obzira što evropske zemlje imaju razumevanje za takav stav Holandije, ona je vremenom u Evropskoj uniji ostala izolovana. **“Velika većina zemalja EU očigledno je zadovoljna bar stremljenjem Srbije da ispuni haški uslov, koji one vide u ne baš uverljivim izjavama naših zvaničnika”**, piše Zidojče cajtung. **“Najpre je predsednik Boris Tadić rekao da je hvatanje Mladića samo pitanje vremena. Srpsko tužilaštvo za ratne zločine saopštilo je da potraga za generalom ima najviši prioritet. I ministar nadležan za saradnju sa Haškim tribunalom rekao je da se za 68-godišnjim beguncem intenzivno traga”**, piše ovaj ugledni nemački list i objašnjava da **“ova popustljivost zemalja EU prema Srbiji nije nastala bez ozbiljnog razloga”**.

Naime, popuštanje Evropske unije u diplomatskim krugovima se objašnjava dugoročnim interesima. **“Srpska demokratija je još slaba zato treba jačati prozapadno orijentisane političare oko predsednika Tadića. Osim toga, Srbija na Balkanu još uvek ima najveći potencijal za**

stvaranje nemira. U Bosni i Hercegovini, srpska vlada ima protivrečnu ulogu. S jedne strane, Tadić poštuje teritorijalnu granicu susedne zemlje, a sa druge, pruža podršku dosadašnjem premijeru i novoizabranom predsedniku Republike Srpske, Miloradu Dodiku, za koga se smatra da bi Bosnu razbio radije danas nego sutra. Kada je reč o Kosovu, Tadić je postao talac sopstvene retorike. Stalno ponavlja mantru da Srbija nikada neće priznati Kosovo, dok diplomate u Briselu ističu da pristup Evropskoj uniji neće biti moguć dokle god Beograd sanja o tome da će Kosovo vratiti u Srbiju. Ubrzo bi i između srpske vlade i rukovodstva kosovskih Albanaca trebalo da počne i dijalog o praktičnim pitanjima saradnje. S obzirom na te izazove, hvatanje Mladića za Evropsku uniju trenutno nema apsolutni prioritet“, zaključuje nemački list.

U Luksemburgu je definitivno poražena politika stalnog uslovljavanja Srbije koja je svojevremeno dala neke rezultate, ali već dugo ne omogućava rešavanje problema.

Saradnja sa Haškim tribunalom i dijalog sa Prištinom dva su uslova za Srbiju ukoliko želi da nastavi putem evro integracija – poruka je iz Luksemburga. Za Srbiju su to i dalje novi - stari izazovi. Ipak, Evropska unija je sada otišla korak dalje i pokazala mnogo više praktičnosti nego ranije. Omogućila je Srbiji da napreduje u procesu evrointegracija istovremeno insitirajući na svojim uslovima. Ova nova politika je dobra vest za Srbiju. Ostaje pitanje da li je EU mogla i ranije da pokaže više praktičnosti i da li bi danas situacija na zapadnom Balkanu bila bolja da je Srbija više integrisana u evropsku zajednicu naroda? Odlukom Saveta ministara EU praktično je otpočeo proces prijema Srbije u Evropsku uniju. Srbija će na ovom putu prihvatati vladavinu prava, striktnu podelu vlasti, poštovanje slobodne ekonomije i tržišne privrede i postepeno će uređivati svoje društvo u skladu sa ovim evropskim normama. Uređena i demokratska društva mnogo lakše rešavaju probleme sa kojima se suočavaju od društava u tranziciji. Upravo zato je ranije sprovođenje nove, praktične politke EU prema Srbiji moglo da dovede do toga da Srbija brže reši probleme koje ima i da ispuni uslove koji se pred nju danas postavljaju. U Luksemburgu je definitivno poražena politika stalnog uslovljavanja Srbije koja je svojevremeno dala neke rezultate,

ali već dugo ne omogućava rešavanje problema. Da su evropski ministri dugo većali o novoj politici prema Srbiji (**“dvodnevna rasprava je bila duga i zamorna”**, prenosi agencija WAZ.EUobserver) i da su ovaj put uzeli u obzir sve aspekte **“osetljivog srpskog pitanja”** bilo je jasno već posle izjave visoke predstavnica za spoljnu politiku i bezbednost **Ketrin Ešton** koja je povrdila da su se ministri **“bavili Srbijom kao i Kosovom”** i dodala da očekuju **“početak dijaloga”** kao i da se nadaju **“da će se to uskoro i dogoditi”**. **“Veoma sam zadovoljna što predsednik Boris Tadić i premijer Hašim Tači jesu spremni da u tom pravcu učine korake napred”**, kaže Ešton.

Vlasti u Beogradu odluku iz Luksemburga nisu dočekale euforično kao što je to znao da bude slučaj ranije. Ima se utisak i da je Vlada u Beogradu svesna da je put pred Srbijom dug, da će na tom putu biti mnogo izazova i da jednostavno nisu želeli da probude nerealna očekivanja građana koji očekuju da se u EU može ući odmah i da to znači odmah viši standard za sve u Srbiji. Potpredsednik srpske vlade **Božidar Đelić** objavio je **“novu eru”** u integraciji Srbije u Evropu i naglasio da Beograd očekuje da čim najesen iduće godine dobije status kandidata, odmah počne i pregovore o članstvu u Evropskoj uniji. Istovremeno, šefica vladine kancelarije za pridruživanje EU **Milica Delević** upozorila je da dobre vesti ne znače da je bilo ko u Briselu odustao od dobro poznatih uslova. **“Dijalog i regionalna saradnja u interesu je Srbije, stoga nema razloga da ne počnu razgovori sa Kosovom”**, kaže predsednica spoljnopolitičkog saveta Ministarstva spoljnih poslova Srbije **Sonja Liht**. **“Ne zato što je to uslov, nego zato što smo mi samo kao region istinski interesantni za EU. To svi moramo da shvatimo. Drugačije mi naprosto nismo dovoljno atraktivni. Svi zajedno smo mali, dosta siromašni, sa mnogo problema”**, upozorava Liht. Odluka šefova diplomatije EU je naišla na različit prijem kod predstavnika političkih stranaka u Srbiji. Sa odobravanjem je očekivano pozdravljaju predstavnici koalicije na vlasti, dok predstavnici opozicije, izuzev proevropskog LDP-a, kazu da se ništa značajno nije dogodilo u Luksemburgu.

Posle odluke iz Luksemburga, Evropska komisija treba da proceni pripremljenost zemlje za otvaranje procesa pristupanja. Procena se radi na osnovu Upitnika koji predstavlja zvanični instrument kojim se procenjuje pripremljenost, a

pozitivno mišljenje Evropske komisije otvara mogućnost sticanja statusa kandidata i perspektivu pristupnih pregovora o članstvu. Broj pitanja u Upitniku razlikuje se u svakom pojedinačnom slučaju i zavisi od specifičnih karakteristika zainteresovanih država potencijalnih kandidata. Upitnik koji je svojevremeno pripreman za Hrvatsku brojao je oko 4.500 pitanja, a za Crnu Goru 2.178. Na osnovu dobijenih odgovora države - aplikanta izrađuje se Mišljenje Evropske komisije o tome da li je zemlja spremna za status kandidata, kao i da li je zemlja spremna za sledeću fazu - definisanje okvirnog datuma za pregovore o pristupanju, o čemu konsenzusom odlučuju države članice EU. U ovom procesu je od izuzetne važnosti da odgovori budu formulisani koncizno i jasno, sa tačnim i proverenim podacima, kao i da budu usaglašeni sa politikom i propisima i države potencijalnog kandidata i EU. Odgovori treba da pruže precizne podatke o zemlji, od poštovanja političkih i ekonomskih kriterijuma do stepena usaglašenosti zakonodavstva sa propisima Unije. Odgovori treba da daju i adekvatne podatke o institucionalnim i administrativnim kapacitetima neophodnim za prihvatanje i primenu evropskih standarda u svakom od 35 pregovaračkih poglavlja. Na osnovu svega toga Evropska komisija odlučuje da li je zemlja spremna da dobije status kandidata za članstvo u Uniji i potvrdi njenu kandidaturu, što je proces koji traje najmanje šest meseci. Vlada Srbije je nesumnjivo spremna za ovaj process, a postoje informacije da su mesecima unazad već pripremani odgovori na pitanja za koja se očekivalo da će se naći u Upitniku Evropske komisije. To bi moglo da znači da bi Srbija mogla veoma brzo da odgovori na Upitnik i tako ubrza proces svoje integracije u EU.

Postoje informacije da su mesecima unazad već pripremani odgovori na pitanja za koja se očekivalo da će se naći u Upitniku Evropske komisije. To bi moglo da znači da bi Srbija mogla veoma brzo da odgovori na Upitnik i tako ubrza proces svoje integracije u EU.

Sve što čeka Srbiju u narednom periodu možda je najbolje opisao evropski komesar za proširenje **Štefan File** rečima da je **“odluka izraz snažne podrške EU Srbiji i njenim liderima”** ali i da **“podrški odgovaraju podjednako velika očekivanja.”** Što Beograd bude dublje u procesu evrointegracija lakše će rešavati i haško, i kosovsko pitanje.

Evropska unija je uspela da zemljama bivše Jugoslavije koje žele da postanu njene članice nametne obavezu dobre regionalne saradnje, poštovanja ljudskih prava i uređenja sopstvenog društva u skladu sa evropskim normama. Posledica toga je nova klima na zapadnom Balkanu u kojoj zemlje koje su do pre petanestak godina ratovale sada sarađuju i rešavaju međusobne probleme. Primer Srbije i Hrvatske je najbolji dokaz za to. Ove dve zemlje veoma brzo rešavaju međusobne probleme i postaju motor integracije zapadnog Balkana u Evropsku uniju kao što su nekada vekovni neprijatelji Nemačka i Francuska postale osovina EU. Bez nadzora iz Brisela nad ovim procesom on bi se odvijao mnogo sporije. Na sličan način, Evropska unija želi da podstakne dijalog između Beograda i Prištine. Dakle, od odluke Saveta ministara svi imaju koristi. I Srbija, i njeni susedi, i zapadni Balkan.

Evropska unija je uspela da zemljama bivše Jugoslavije koje žele da postanu njene članice nametne obavezu dobre regionalne saradnje, poštovanja ljudskih prava i uređenja sopstvenog društva u skladu sa evropskim normama. Posledica toga je nova klima na zapadnom Balkanu u kojoj zemlje koje su do pre petanestak godina ratovale sada sarađuju i rešavaju međusobne probleme.

Približavanje Srbije, kao najveće zemlje regiona, Evropskoj uniji obezbediće dugoročnu stabilnost i mir u regionu. Ostaje na kraju samo pitanje da li će i Evropska unija imati koristi od nove politike prema Srbiji i njenog približavanja evropskoj porodici naroda? Naravno da hoće. Ko ne veruje, neka izračuna koliko je Evropsku uniju koštao rat u bivšoj Jugoslaviji koji se dogodio devedesetih godina prošlog veka, kao i koliko su zemlje EU uložile posle rata u obnovu zemalja nastalih iz bivše Jugoslavije? Spašeno bi bilo mnogo novca ali i ljudskih života da se reagovalo na vreme i da je uloženi napor da se bivša Jugoslavija reformiše ili mirno raspadne i da se integriše u tadašnju Evropsku zajednicu. Evropa više sebi ne može da dozvoli probleme na kontinentu, posebno na Balkanu. Današnja EU ne liči na Evropsku zajednicu sa kraja osamdesetih godina prošlog veka koju je zatekao raspad bivše Jugoslavije. Današnja Evropska unija ima odgovornost za događaje na kontinentu. Zato će od nove politike prema Srbiji i zapadnom Balkanu koristi imati i sama Evropska unija.